

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНИХ ПРИГОД В УКРАЇНІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ДЕСТРУКТОРА

Шевченко І.Ю., д-р екон. наук, професор
Васильченко М.С., аспірант 1-го року навчання (ОНП «Економіка»)
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Постановка проблеми. Глобалізація соціально-економічної сфери та науково-технічний прогрес сприяли розвитку транспортної інфраструктури, зокрема автомобільного транспорту: автотранспортні засоби та дорожнє покриття ставали дедалі досконалішими, що пришвидшило доставку вантажів і переміщення пасажирів, проте призвело до збільшення кількості дорожньо-транспортних пригод.

Згідно Наказу Міністерства внутрішніх справ України від 04.10.2007 р. № 373 «Про надання страховикам інформації про дорожньо-транспортні пригоди» дорожньо-транспортна пригода – це подія (небезпечний випадок), що сталася під час руху дорожнього транспортного засобу, унаслідок якої загинули або травмовані люди чи завдані матеріальні збитки [1]. Вказана дефініція вже містить зазначення на деструктивному характері дорожньо-транспортних пригод, який проявляється головним чином у вигляді загибелі та/або травмуванні людей, а також матеріальних збитків.

В Україні проблема дорожньо-транспортних пригод стоїть гостро, адже за статистикою: кожні три хвилини трапляється дорожньо-транспортна пригода; кожні п'ятнадцять хвилин у дорожньо-транспортній пригоді травмується одна людина; кожні три години у дорожньо-транспортній пригоді гине одна людина [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на глобальний деструктивний характер і традиційний суспільний резонанс, проблематика дорожньо-транспортних пригод закономірно стала об'єктом досліджень багатьох науковців. Когорта науковців (В. Байков, О. Горбай, О. Григоришин, С. Данець, І. Керницький, В. Кисельов, В. Когут, В. Кужель, В. Огородніков, В. Перлов, О. Рябушенко, Р. Сава, О. Сараєв, П. Улянич) вивчала й удосконалювала техніко-ергономічні аспекти прогнозування, моделювання, моніторингу й експертизи дорожньо-транспортних пригод [3-8]. Медико-профілактичні аспекти нівелювання наслідків дорожньо-транспортних пригод висвітлювали в наукових працях такі вчені як Г. Білоножкін, Г. Бондарчук, О. Галацан, Г. Герцен, В. Грушка, В. Забашта, О. Люлько, А. Процик, С. Рябев, Д. Штонда [9-11]. Юридично-організаційним аспектами взаємовідносин учасників дорожньо-транспортних пригод приділили увагу наступні дослідники: О. Кучеренко, О. Ховпун [12-13].

Невирішені складові загальної проблеми. Попри популярність проблематики дорожньо-транспортних пригод серед вітчизняних науковців, все ж слід відмітити брак досліджень, що висвітлюють соціально-економічні аспекти тенденцій і закономірностей дорожньо-транспортних пригод в Україні.

Формулювання цілей статті. Метою статті є виявлення тенденцій і закономірностей дорожньо-транспортних пригод в Україні як соціально-економічного деструктора.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2019 році Україна посіла 6-те місце в Європі в (анти)рейтингу за смертністю населення у дорожньо-транспортних пригодах і 122-е місце у світі за даним критерієм [14]. Розуміючи важливість протидії деструктивним наслідкам дорожньо-транспортних пригод в Україні, 2020 року уряд схвалює Стратегію підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року [15] та затверджує Державну програму підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року [16]. І хоча термін реалізації вказаних актів ще продовжується, вже зараз можна частково оцінити їх ефективність чи неефективність.

Спираючись на дані Патрульної поліції України, можемо констатувати позитивну тенденцію зменшення кількості дорожньо-транспортних пригод і, як наслідок, – зменшення кількості загиблих і травмованих внаслідок дорожньо-транспортних пригод у 2021-2022 рр. порівняно з базовим 2020 р. (рис. 1-3).

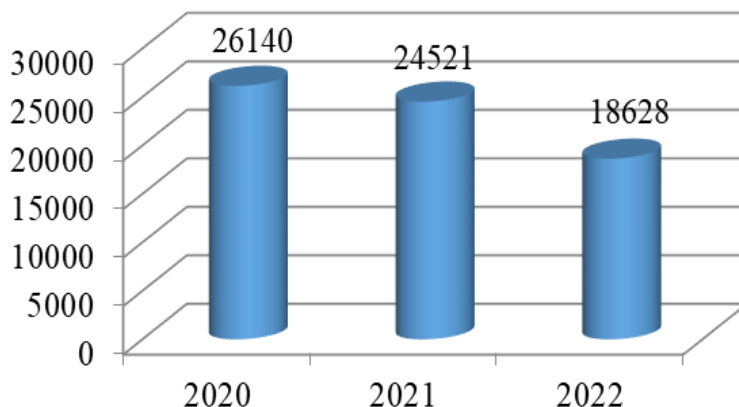

Рис. 1. Кількість дорожньо-транспортних пригод із загиблими та/або травмованими в Україні у період 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними [17-19].

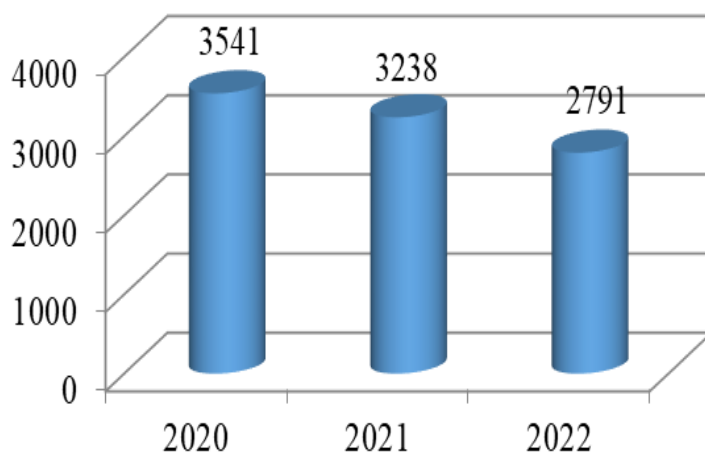

Рис. 2. Загиблі внаслідок дорожньо-транспортних пригод в Україні у період 2020-2022 рр., осіб

Джерело: побудовано авторами за даними [17-19].

У той же час, як свідчать дані рис. 4-5, рівень фатальності та травматичності дорожньо-транспортних пригод в Україні зменшився у 2021 р., проте суттєво збільшився у 2022 р., досягнувши значень навіть більших, ніж у базовому 2020 р.

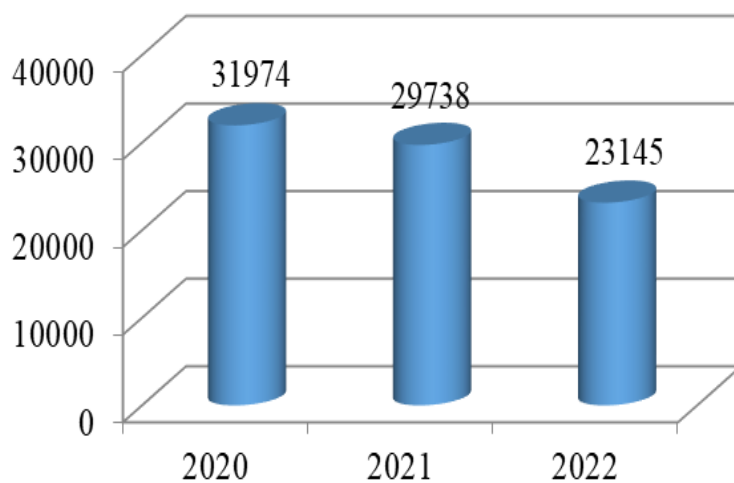

Рис. 3. Травмовані внаслідок дорожньо-транспортних пригод в Україні у період 2020-2022 рр., осіб

Джерело: побудовано авторами за даними [17-19].

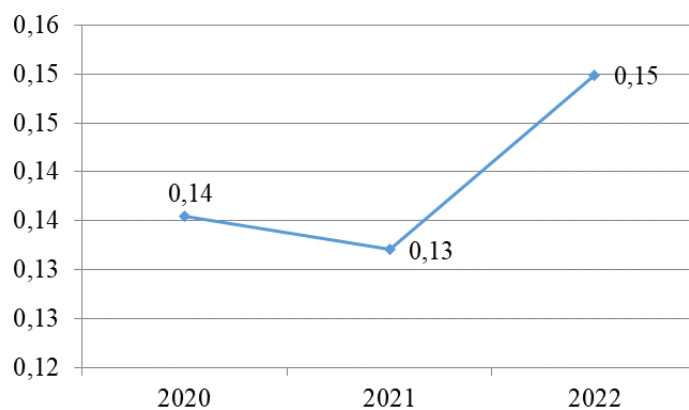

Рис. 4. Коефіцієнт фатальності дорожньо-транспортних пригод в Україні у період 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано авторами на підставі розрахунків за даними [17-19].

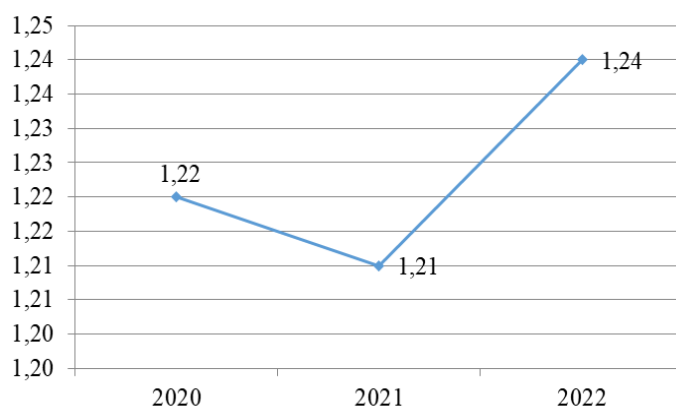

Рис. 5. Коефіцієнт травматичності дорожньо-транспортних пригод в Україні у період 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано авторами на підставі розрахунків за даними [17-19].

Розрахунок коефіцієнтів фатальності (відношення кількості загиблих внаслідок дорожньо-транспортних пригод до кількості дорожньо-транспортних пригод із загиблими та/або травмованими) та травматичності (відношення кількості травмованих внаслідок дорожньо-транспортних пригод до кількості дорожньо-транспортних пригод із загиблими та/або травмованими) дорожньо-транспортних пригод має бути невід’ємним елементом аналізу тенденцій і закономірностей дорожньо-транспортних пригод як соціально-економічного деструктора. Так представлені на рис. 4-5 значення зазначених коефіцієнтів свідчать про те, що деструктивний вплив дорожньо-транспортних пригод на соціально-економічну систему України не зменшився, а навіть дещо збільшився у 2022 р.

Дослідимо причини дорожньо-транспортних пригод із загиблими та/або травмованими в Україні в обраний період, наглядно представивши результати у вигляді табл. 1.

Таблиця 1

Розподілення дорожньо-транспортних пригод із загиблими та/або травмованими в Україні за причинами у 2020-2022 рр.

Причини ДТП	Кількість ДТП, %			Загиблі внаслідок ДТП, %			Травмовані внаслідок ДТП, %		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Перевищення безпечної швидкості	38,25	38,60	40,59	50,16	50,83	53,99	35,69	39,11	40,88
Порушення правил маневрування	21,12	20,48	20,65	15,19	13,47	12,29	21,19	20,55	20,87
Порушення правил проїзду перехресть	9,00	8,63	7,88	2,94	2,69	1,86	9,57	9,67	9,12
Порушення правил проїзду пішохідних переходів	7,12	7,56	7,75	3,19	3,80	3,98	5,88	6,21	6,26
Недотримання дистанції	5,53	5,94	4,53	2,40	2,59	2,36	5,28	6,07	4,62
Перехід пішоходів у невстановленому місці	3,79	3,58	3,18	6,41	5,81	5,55	2,57	2,55	2,02
Керування транспортним засобом у стані сп'яніння	3,49	3,44	4,24	2,91	3,49	3,26	4,86	3,60	4,45
Виїзд на смугу зустрічного руху	2,46	2,34	2,24	4,89	4,85	5,30	4,09	3,12	3,02
Перевищення встановленої швидкості	2,00	2,28	2,52	4,04	4,48	4,51	2,25	2,32	2,65
Неочікуваний вихід на проїзну частину	1,54	1,68	1,25	2,65	2,84	1,54	0,98	1,13	0,87
Невиконання водіями вимог сигналів регулювання	1,28	1,06	1,27	0,42	0,28	0,32	1,46	1,24	1,35
Порушення правил обгону	1,09	1,02	0,99	1,50	1,30	1,18	1,65	1,30	1,25
Порушення правил надання безперешкодного проїзду	0,94	1,01	0,99	0,25	0,62	0,54	0,90	1,12	1,11

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Перевтома, сон за кермом	0,42	0,33	0,25	0,65	0,40	0,72	0,28	0,35	0,21
Невиконання пішоходами вимог сигналів регулювання	0,34	0,29	0,26	0,20	0,34	0,36	0,29	0,21	0,19
Порушення техніки безпеки пасажиром	0,30	0,39	0,25	0,11	0,31	0,18	0,26	0,30	0,18
Порушення правил перевезення пасажирів	0,25	0,29	0,23	0,17	0,22	0,47	0,28	0,23	0,16
Керування несправним транспортним засобом	0,24	0,24	0,21	0,40	0,31	0,14	0,17	0,27	0,25
Порушення правил зупинки і стоянки транспортного засобу	0,23	0,24	0,24	0,40	0,37	0,29	1,56	0,18	0,19
Порушення ПДР пішоходами у стані сп'яніння	0,21	0,27	0,25	0,45	0,43	0,54	0,12	0,17	0,15
Порушення правил проїзду залізничних переїздів	0,15	0,15	0,09	0,31	0,43	0,36	0,38	0,10	0,06
Порушення правил перевезення вантажів	0,06	0,04	0,05	0,14	0,06	0,11	0,03	0,04	0,04
Порушення правил буксирування	0,05	0,02	0,04	0,11	0,00	0,04	0,07	0,02	0,03
Порушення правил утримання автодоріг та вулиць	0,05	0,06	0,03	0,03	0,03	0,07	0,07	0,05	0,03
Порушення правил користування зовнішніми світловими приладами транспортних засобів	0,04	0,02	0,03	0,08	0,03	0,04	0,03	0,02	0,03
Порушення правил проїзду великогабаритних та великовагових транспортних засобів	0,02	0,02	0,00	0,00	0,03	0,00	0,05	0,03	0,00

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Порушення вимог ПДР погоничем тварин	0,02	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,03	0,01	0,01
Порушення правил проїзду зупинок громадського транспорту	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,03	0,01	0,01

Джерело: складено авторами на підставі розрахунків за даними [17-19].

Згідно даних табл. 1, головним деструктором соціально-економічної системи України внаслідок дорожньо-транспортних пригод у 2020-2022 рр. було таке порушення ПДР як «перевищення безпечної швидкості»: з цієї причини сталося 38,25-40,59% усіх дорожньо-транспортних пригод, що спричинило загибель 50,16-53,99% усіх загиблих у дорожньо-транспортних пригодах і травмування 35,69-40,88% усіх травмованих у дорожньо-транспортних пригодах. Друге місце в (анти)рейтингу причин дорожньо-транспортних пригод в Україні посідає таке порушення ПДР як «порушення правил маневрування»: з цієї причини сталося 20,48-21,12% усіх дорожньо-транспортних пригод, що спричинило загибель 12,29-15,19% усіх загиблих у дорожньо-транспортних пригодах і травмування 20,55-21,19% усіх травмованих у дорожньо-транспортних пригодах.

Таким чином, з причин «перевищення безпечної швидкості» та «порушення правил маневрування» у 2020-2022 рр. в Україні сукупно сталося 58,73-61,71% усіх дорожньо-транспортних пригод, що спричинило загибель 62,45-69,18% усіх загиблих у дорожньо-транспортних пригодах і травмування 56,24-62,07% усіх травмованих у дорожньо-транспортних пригодах. Відповідно, попередньо згадані стратегія та державна програма підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні мають бути першочергово спрямовані на протидію саме таким порушенням ПДР як «перевищення безпечної швидкості» та «порушення правил маневрування».

Причини дорожньо-транспортних пригод в Україні закономірно отримують відображення у видах дорожньо-транспортних пригод (табл. 2), де превалюють «зіткнення» та «наїзд на пішохода», на які сукупно прийшлося 68,03-72,93% усіх дорожньо-транспортних пригод, що спричинило загибель 64,88-68,96% усіх загиблих у дорожньо-транспортних пригодах і травмування 68,84-73,49% усіх травмованих у дорожньо-транспортних пригодах.

Розподілення дорожньо-транспортних пригод із загиблими та/або травмованими в Україні за видами у 2020-2022 рр.

Види ДТП	Кількість ДТП, %			Загиблі внаслідок ДТП, %			Травмовані внаслідок ДТП, %		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Зіткнення	41,87	42,31	39,66	32,70	33,51	33,57	50,85	50,46	48,11
Наїзд на пішохода	29,23	30,62	28,37	33,83	35,45	31,31	21,76	23,03	20,73
Наїзд на перешкоду	10,75	10,22	13,30	14,21	12,88	16,05	10,90	10,81	13,66
Перекидання транспортного засобу	7,80	7,19	8,91	10,11	9,20	10,93	8,10	7,76	9,56
Наїзд на велосипедиста	6,76	5,53	6,42	6,64	6,02	5,30	5,04	4,06	4,83
Наїзд на транспортний засіб, що стоїть	1,96	2,30	2,01	2,01	2,35	1,86	1,92	2,27	1,98
Падіння пасажирів	1,37	1,57	1,12	0,25	0,37	0,61	1,15	1,30	0,88
Наїзд на тварин	0,11	0,11	0,09	0,14	0,06	0,00	0,10	0,13	0,08
Наїзд на гужовий транспорт	0,11	0,12	0,10	0,08	0,12	0,32	0,13	0,13	0,12
Падіння вантажів	0,05	0,03	0,03	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,03

Джерело: складено авторами на підставі розрахунків за даними [17-19].

Висновки з проведеного дослідження. За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки щодо тенденцій і закономірностей дорожньо-транспортних пригод в Україні як соціально-економічного деструктора у період 2020-2022 рр.:

– виявлена позитивна тенденція зменшення кількості дорожньо-транспортних пригод, кількості загиблих і травмованих внаслідок дорожньо-транспортних пригод у 2021-2022 рр. порівняно з базовим 2020 р.;

– виявлена негативна тенденція зростання фатальності та травматичності дорожньо-транспортних пригод у 2022 р. порівняно з 2020-2021 рр.;

– виявлена закономірність спричинення дорожньо-транспортних пригод головним чином такими порушеннями ПДР як «перевищення безпечної швидкості» та «порушення правил маневрування»;

– виявлена закономірність прояву дорожньо-транспортних пригод головним чином у вигляді «зіткнення» та «наїзду на пішохода».

Перелік посилань

1. Про надання страховикам інформації про дорожньо-транспортні пригоди: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04.10.2007 р. № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373320-07> (дата звернення: 09.04.2023)

2. ДТП в Україні: скільки людей травмується і гине на дорогах. *Слово і діло: аналітичний портал*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/07/21/infografika/suspilstvo/dtp-ukrayini-skilky-lyudej-travmuyetsya-hyne-dorohax> (дата звернення: 09.04.2023)

3. Огородніков В.А., Байков В.П., Кисельов В.Б., Перлов В.Є., Ульянич П.А. Визначення параметрів розкриття подушок безпеки з врахуванням енергії пластичної деформації елементів конструкцій автомобілів при ДТП. *Вісник Національного транспортного університету*. 2012. № 26(2). С. 229–236.

4. Данець С.В. Застосування автоматизованих засобів дослідження обставин ДТП. *Вісник Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. 2013. Вип. 61–62. С. 190–194.

5. Когут В.М., Григоришин О.М., Горбай О.З., Керницький І.С., Сава Р.В. Критерії оцінювання аварійних ударних навантажень тіла людини під час ДТП. *Вісник Донецької академії автомобільного транспорту*. 2013. № 2. С. 29–39.

6. Сараєв О.В. Проблемні питання визначення параметрів руху транспортних засобів при дослідженні ДТП. *Вісник Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. 2013. Вип. 61–62. С. 174–178.

7. Кужель В.П. Обґрунтування вибору факторів впливу на дальність видимості дорожніх об'єктів в темну пору доби при експертизі ДТП. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Технічні науки*. 2014. № 2. С. 135–144.

8. Рябушенко О.В. Дослідження швидкостей руху автомобілів, що потрапили в ДТП. *Вісник Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. 2020. Вип. 90. С. 162–166.

9. Рябєв С.А. Психічні стани, що дезорганізують діяльність водія автотранспорту і викликають можливість скоєння ним ДТП. *Право і Безпека*. 2010. № 2. С. 250–252.

10. Герцен Г.І., Процик А.І., Білоножкін Г.Г., Штонда Д.В. Своєчасність догоспітальної допомоги потерпілим внаслідок ДТП. *Збірник наукових праць співробітників НМАПО ім. П. Л. Шупика*. 2013. Вип. 22(1). С. 302–308.

11. Люлько О.М., Галацан О.В., Бондарчук Г.В., Забашта В.Ф., Грушка В.Ю. Організація проведення спеціального медично-волонтерського навчання у притрасовій лікарні при масовому надходженні постраждалих у ДТП. *Актуальні проблеми транспортної медицини: навколишнє середовище; професійне здоров'я; патологія*. 2014. № 4(2). С. 7–9.

12. Ховпун О.С. Деякі особливості представництва адвокатом інтересів потерпілого у справах про ДТП, ускладнених зникненням підозрюваного з місця події. *Адвокат*. 2009. № 11. С. 29–32.

13. Кучеренко О.М. Місце адміністративної відповідальності в системі юридичної відповідальності за спричинення ДТП. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 3. С. 161–165.

14. Криваві дороги: особливості ДТП в Україні та світі. *24 канал*. URL: https://24tv.ua/dtp_v_ukrayini_ta_sviti_krivava_statistika_ta_prichini_n1212409 (дата звернення: 17.04.2023)

15. Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2020 р. № 1360-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1360-2020-p> (дата звернення: 17.04.2023)

16. Про затвердження Державної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2020 р. № 1287. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1287-2020-p> (дата звернення: 17.04.2023)

17. Статистика ДТП в Україні за період з 01.01.2020 по 31.12.2020. *Патрульна поліція України*. URL: <https://patrolpolice.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/12.2020.xlsx> (дата звернення: 20.04.2023)

18. Статистика ДТП в Україні за період з 01.01.2021 по 31.12.2021. *Патрульна поліція України*. URL: <https://patrolpolice.gov.ua/wp-content/uploads/2023/02/12.2021.xlsx> (дата звернення: 20.04.2023)

19. Статистика ДТП в Україні за період з 01.01.2022 по 31.12.2022. *Патрульна поліція України*. URL: <https://patrolpolice.gov.ua/wp-content/uploads/2023/02/12.2022.xlsx> (дата звернення: 20.04.2023)

References

1. On providing insurers with information about traffic accidents [Pro nadannia strakhovykam informatsii pro dorozhno-transportni pryhody]: *Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated October 4, 2007 No. 373*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373320-07> (last accessed 09.04.2023)

2. Road accidents in Ukraine: how many people are injured and killed on the roads [DTP v Ukraini: skilky liudei travmuyetsia i hyne na dorohakh], *Word and deed: analytical portal*, available at: <https://www.slovoidilo.ua/2021/07/21/infografika/suspilstvo/dtp-ukrayini-skilky-lyudej-travmuyetsya-hyne-dorohax> (last accessed 09.04.2023)

3. Ohorodnikov, V., Baikov, V., Kyselov, V., Perlov, V., Ulianych, P. (2012). Determination of airbag deployment parameters taking into account the energy of plastic deformation of car structural elements during road accidents [Vyznachennia parametriv rozkryttia podushok bezpeky z vrakhuvanniam enerhii plastychnoi deformatsii elementiv konstruktsii avtomobiliv pry DTP], *Bulletin of the National Transport University*, Vol. 26(2), P. 229–236.

4. Danets, S. (2013). The use of automated means of investigating the circumstances of road accidents [Zastosuvannia avtomatyzovanykh zasobiv doslidzhennia obstavyn DTP], *Bulletin of the Kharkiv National Automobile and Highway University*, Vol. 61–62, P. 190–194.

5. Kohut, V., Hryhoryshyn, O., Horbai, O., Kernytskyi, I., Sava R. (2013). Criteria for assessing emergency impact loads on the human body during a road accident [Kryterii otsiniuvannia avariinykh udarnykh navantazhen tila liudyny pid

chas DTP], *Bulletin of the Donetsk Academy of Automobile Transport*, Vol. 2, P. 29-39.

6. Saraiev, O. (2013). Problematic issues of determining the parameters of vehicle traffic in the investigation of road accidents [Problemni pytannia vyznachennia parametriv rukhu transportnykh zasobiv pry doslidzhenni DTP], *Bulletin of the Kharkiv National Automobile and Highway University*, Vol. 61–62, P. 174–178.

7. Kuzhel, V. (2014). Justification of the choice of influencing factors on the visibility range of road objects in the dark during the examination of road accidents [Obgruntuvannia vyboru faktoriv vplyvu na dalnist vydymosti dorozhnikh ob'iektiv v temnu poru doby pry ekspertyzi DTP], *Bulletin of the Zhytomyr State University of Technology. Series: Technical sciences*, Vol. 2, P. 135–144.

8. Riabushenko, O. (2020). Study of the speeds of cars involved in road accidents [Doslidzhennia shvydkostei rukhu avtomobiliv, shcho potrapyly v DTP], *Bulletin of the Kharkiv National Automobile and Highway University*, Vol. 90, P. 162–166.

9. Riabiev, S. (2010). Mental states that disorganize the activity of a motor vehicle driver and cause him to commit a road accident [Psykhichni stany, shcho dezorhanizuiut diialnist vodiia avtotransportu i vyklykaiut mozhlyvist skoiennia nym DTP], *Law and Safety*, Vol. 2, P. 250–252.

10. Hertsen, H., Protsyk, A., Bilonozhkin, H., Shtonda, D. (2013). Timeliness of pre-hospital care for victims of road accidents [Svoiechasnist dohospitalnoi dopomohy poterpilym vnaslidok DTP], *Collection of scientific works of employees of NMAPO named after P. L. Shupyk*, Vol. 22(1), P. 302-308.

11. Liulko, O., Halatsan, O., Bondarchuk, H., Zabashta, V., Hrushka, V. (2014). Organization of special medical and volunteer training in a highway hospital with a mass influx of road accident victims [Orhanizatsiia provedennia spetsialnoho medychno-volonterskoho navchannia u prytrasovii likarni pry masovomu nadkhodzhenni postrazhdalykh u DTP], *Actual problems of transport medicine: environment; occupational health; pathology*, Vol. 4(2), P. 7–9.

12. Khovpun, O. (2009). Some features of a lawyer's representation of the victim's interests in road accident cases complicated by the suspect's disappearance from the scene [Deiaki osoblyvosti predstavnytstva advokatom interesiv poterpiloho u spravakh pro DTP, uskladnenykh znyknenniam pidozriuvanoho z mistsia podii], *Advocate*, Vol. 11, P. 29–32.

13. Kucherenko, O. (2015). The place of administrative responsibility in the system of legal responsibility for causing road accidents [Mistse administratyvnoi vidpovidalnosti v systemi yurydychnoi vidpovidalnosti za sprychynennia DTP], *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, Vol. 3, P. 161–165.

14. Bloody roads: features of road accidents in Ukraine and the world [Kryvavi dorohy: osoblyvosti DTP v Ukraini ta sviti], *Channel 24*, available at: https://24tv.ua/dtp_v_ukrayini_ta_sviti_krivava_statistika_ta_prichini_n1212409 (last accessed 17.04.2023)

15. On the approval of the Strategy for increasing the level of road safety in Ukraine for the period until 2024 [Pro skhvalennia Stratehii pidvyshchennia rivnia bezpeky dorozhnoho rukhu v Ukraini na period do 2024 roku]: *Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 21, 2020 No. 1360-r*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1360-2020-p> (last accessed 17.04.2023)

16. On the approval of the State program for increasing the level of road safety in Ukraine for the period until 2023 [Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy pidvyshchennia rivnia bezpeky dorozhnoho rukhu v Ukraini na period do 2023 roku]: *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 21, 2020 No. 1287*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1287-2020-p> (last accessed 17.04.2023)

17. Statistics of road accidents in Ukraine for the period from 01.01.2020 to 31.12.2020 [Statystyka DTP v Ukraini za period z 01.01.2020 po 31.12.2020], *Patrol police of Ukraine*, available at: <https://patrolpolice.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/12.2020.xlsx> (last accessed 20.04.2023)

18. Statistics of road accidents in Ukraine for the period from 01.01.2021 to 31.12.2021 [Statystyka DTP v Ukraini za period z 01.01.2021 po 31.12.2021], *Patrol police of Ukraine*, available at: <https://patrolpolice.gov.ua/wp-content/uploads/2023/02/12.2021.xlsx> (last accessed 20.04.2023)

19. Statistics of road accidents in Ukraine for the period from 01.01.2022 to 31.12.2022 [Statystyka DTP v Ukraini za period z 01.01.2022 po 31.12.2022], *Patrol police of Ukraine*, available at: <https://patrolpolice.gov.ua/wp-content/uploads/2023/02/12.2022.xlsx> (last accessed 20.04.2023)

РЕФЕРАТИ ABSTRACTS

УДК 656.13; JEL Classification: R49

Шевченко І.Ю., Васильченко М.С. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНИХ ПРИГОД В УКРАЇНІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ДЕСТРУКТОРА

Мета: виявлення тенденцій і закономірностей дорожньо-транспортних пригод в Україні як соціально-економічного деструктора. **Методика дослідження:** метод аналізу та синтезу, системний підхід, метод узагальнення, метод порівняння, критичний аналіз, традиційні прийоми економічного аналізу. **Результати:** виявлено тенденції та закономірності дорожньо-транспортних пригод в Україні як соціально-економічного деструктора в період 2020-2022 рр. у контексті реалізації Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року та Державної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року. Виявлено позитивну тенденцію зменшення кількості дорожньо-транспортних пригод, кількості загиблих і травмованих внаслідок дорожньо-транспортних пригод в Україні у 2021-2022 рр. порівняно з базовим 2020 р. Виявлено негативну тенденцію зростання фатальності та травматичності дорожньо-транспортних пригод в Україні у 2022 р. порівняно з 2020-2021 рр. Виявлено закономірність

спричинення дорожньо-транспортних пригод в Україні головним чином такими порушеннями ПДР як «перевищення безпечної швидкості» та «порушення правил маневрування». Виявлено закономірність прояву дорожньо-транспортних пригод в Україні головним чином у вигляді «зіткнення» та «наїзду на пішохода». **Наукова новизна:** запропоновано розрахунок коефіцієнтів фатальності (відношення кількості загиблих внаслідок дорожньо-транспортних пригод до кількості дорожньо-транспортних пригод із загиблими та/або травмованими) та травматичності (відношення кількості травмованих внаслідок дорожньо-транспортних пригод до кількості дорожньо-транспортних пригод із загиблими та/або травмованими) дорожньо-транспортних пригод у якості невід'ємного елемента аналізу тенденцій і закономірностей дорожньо-транспортних пригод. **Практична значущість:** розуміння тенденцій і закономірностей дорожньо-транспортних пригод в Україні дозволить розробити рекомендації щодо вдосконалення державної стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху, що сприятиме нівелюванню деструктивного впливу дорожньо-транспортних пригод на національну соціально-економічну систему.

Ключові слова: дорожньо-транспортна пригода; фатальність; травматичність; соціально-економічна система; деструктор.

UDC 656.13; JEL Classification: R49

Shevchenko I.Yu., Vasylychenko M.S. TRENDS AND PATTERNS OF ROAD ACCIDENTS IN UKRAINE AS A SOCIO-ECONOMIC DESTRUCTOR

Purpose: identification of trends and patterns of road accidents in Ukraine as a socio-economic destructor. **Methodology of research:** method of analysis and synthesis, systematic approach, method of generalization, method of comparison, critical analysis, traditional methods of economic analysis. **Findings:** the trends and patterns of road accidents in Ukraine as a socio-economic destructor in the period 2020-2022 were revealed in the context of the implementation of the Strategy for increasing the level of road safety in Ukraine for the period until 2024 and the State program for increasing the level of road safety in Ukraine for the period until 2023. A positive trend of a decrease in the number of road accidents, the number of deaths and injuries as a result of road accidents in Ukraine in 2021-2022 compared to the base year of 2020 was revealed. A negative trend of increasing fatality and traumatic of road accidents in Ukraine in 2022 compared to 2020-2021 was revealed. The pattern of causing road accidents in Ukraine mainly by such violations of traffic rules as “exceeding the safe speed” and “violation of maneuvering rules” was revealed. The pattern of the manifestation of road accidents in Ukraine mainly in the form of “collision” and “hitting a pedestrian” was revealed. **Originality:** the calculation of coefficients of fatality (the ratio of the number of people killed as a result of road accidents to the number of road accidents with fatalities and/or injuries) and traumatic (the ratio of the number of people injured as a result of road accidents to the number of road accidents with fatalities and/or injuries) of road accidents is

proposed as an integral element of the analysis of trends and patterns of road accidents. **Practical value:** understanding the trends and patterns of road accidents in Ukraine will allow developing recommendations for improving the state strategy for increasing the level of road safety, which will contribute to leveling the destructive impact of road accidents on the national socio-economic system.

Key words: road accident; fatality; traumatic; socio-economic system; destructor.

Відомості про авторів / About the Authors

Шевченко Інна Юріївна – доктор економічних наук, професор, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, декан факультету управління та бізнесу, професор кафедри економіки і підприємництва, м. Харків, Україна; e-mail: shevchenko.khnadu@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0758-9244>. Моб. (066) 187-28-30.

Shevchenko Inna – Dr.Sc. in Economics, Professor, Kharkiv National Automobile and Highway University, Dean of the Faculty of Management and Business, Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv, Ukraine.

Васильченко Михайло Сергійович – аспірант 1-го року навчання (ОНП «Економіка»), Харківський національний автомобільно-дорожній університет; e-mail: mychvas@gmail.com. Моб. (066) 757 55 93.

Vasylchenko Mykhailo – 1st year postgraduate student (ESP “Economics”), Kharkiv National Automobile and Highway University, Kharkiv, Ukraine.